

Podmaniczky Szilárd

Egy gerinctörténet

Még nem volt egy éve, hogy új házba költöztünk, mikor kinyitottam a hűtőszekrényt, hogy kivegyek egy doboz epret. Előrehajoltam, mert az eper mélyen, a leves mögött feküdt, a felső polcon. Abban a pillanatban megmerevedtem, és hasító fájdalom futott végig a bal lábam külső oldalán, egész a combom tövéig a bokáig. Soha hasonlót nem éreztem, gyanítottam, új stádiumba került a periodikusan visszatérő derékfájdalom.

Tavaly augusztusban költöztünk be a házba. Új város, új élet, a régitől autópályán 300 kilométer távolságra. A bútorokat nyakamba akasztott széles gurnival emeltük a helyére. A kertet háromszor fölrotátoroztam, és csak a harmadiknál jöttem rá, hogy nem erőből kell ellene tartani a kapagépnek, hanem bele kell engedni a földbe a csoroszlyát.

Nagy nehezen fölegyenesedtem a hűtő előtt, és tettem néhány kört a nappali és a konyha között. A szokásos deréktáji merevség mellett mintha beleégett volna a fájdalom a lábamba. Reszketve toltam magam egyik bútortól a másikig.

Noémi, a feleségem nem volt otthon, a barátnőjével sétálgatott a városban. Először járt nálunk. Azért jött, hogy megnézzze a házat, és végre találkozzanak. Gondoltam, fölhívom Noémit, és elmondom, mi történt velem. Aztán mégsem tettem, előbb-utóbb úgyis megtudja.

Bezártam a házat és elindultam sétálni. Valamiért az a gondolatom támadt, hogy kisétálhatom a lábamból a fájdalmat. Terhelni kell, vérkeringést izmítani, és nem elhagyni magam.

A városközpontban találkoztam velük. A tízperces séta alatt nem változott a fájdalom tónusa, úgyhogy jobbnak láttam beavatni Noémit testi kondícióim változásába. Majd estére kimasszírozzuk, Noé, mondta, és biztos voltam benne, hogy valóban ez a megoldás. Elkészöntünk.

A masszírozás gondolata tovább tartotta bennem azt a képzetet, hogy a mozgás a gyógyulás forrása, és elindultam a szomszédos kisváros felé, amely részben összeépült a miénkkel. Szaporán szedtem a lábam, de egy-egy elhibázott mozdulat, a derekamba hasító fájdalom minduntalan megtörte a mozgásomat. De hát mi az, hogy elhibázott mozdulat? Nem csinálok mást, csak megyek. Menni tudni kell, nem? Ebben nem lehet hiba.

Aznap közel húsz kilométert gyalogoltam, de a bal lábam hasító fájdalma nem szűnt meg. Este a teraszon beszélgettünk, boroztunk. Az átlagosnál rosszabb hangulatom miatt nem kívántam a társaságot, lefeküdtem aludni. Azt remél-

tem, hogy reggelre elhagy a baj, kimászik a testemből, fölszívódik, reprodukálja magát a testem, ahogy annyi más esetben tette. Még soha nem volt rajtam olyan seb, ami ne gyógyult volna be.

Másnap reggel napsütésre ébredtem, mint egy rossz álomból a tegnap után. Megmozdítottam a lábamat, nem éreztem fájdalmat. Jól sejtettem, a test kidolgozta magából.

Eszembe jutott, hogy napokkal ezelőtt víziószerűen láttam magam előtt a test bonyolult rendszerét, melynek elemei fölfoghatatlan harmóniában működnek együtt. Idegszálak milliárdjai, vérerek kilométerei dolgoznak azon, hogy olyan egyszerűnek tűnő mozdulatokat tegyek, mint hogy fölemelem a lábam, a kezem, odanyúlok egy szem dióért. De vajon milyen ára van ennek a precizitásnak? Mi történik akkor, ha ez az összhang valahol megtörik, megbomlik? Mindazok a mozgásformák, amiket eddig egyszerű mozdulatoknak tartottam, képesek pokoli fájdalmakat szabadítani a testre, ha nem működik az összhang? Elképzelni sem tudtam a fájdalom határait.

Fölkeltem az ágyból és kísértálgattam a fürdőszobába, Noémi még aludt. Lezuhanyoztam, közben a színházi fesztiválra gondoltam, ahová beválogatták a darabomat. Jó lesz újra látni a közönséget, ahogy a mondatok életre kelnek bennük. Ez mindig lenyűgözött. Hatása van másra annak, amit írok. Aztán fölhúztam a térdemet, hogy megtöröljem a bokámat. És megint egy rossz mozdulat. A fájdalom ismét a tegnapi intenzitással hasított végig a bal lábam külső oldalán, ugyanazon az útvonalon, mint tegnap. Mint egy késsel belém vésett áramütés. Mintha egy számára kijelölt csatornát talált volna, amin végig kell szánkáznia.

Elöntött a verejték, megtörölköztem. Elindultam a hálószooba felé, de megálltam, nem akartam fölébreszteni Noémit. Álltam a nappaliban és néztem a napfényt a diófa zöld lombjai között. Nehézkesen ruhába bújtam, és kimentem az udvarra sétálni. Le és föl, le és föl. A mozgás segíteni fog. Ki fogom magamból jární. Minél távolabb vagyunk időben a fájdalom keletkezésétől, annál nagyobb az esély, hogy a test kidolgozza magából a fájdalom okát, és visszaáll a rend, megszabadulok ettől a kaotikus tehertől.

Visszamentem a házba és főztem Noéminek egy kávét. Noémi, suttoztam, a csésze remegett a kezemben az apró tányéron, hoztam kávét. Megvártam, amíg megitta és magához tér. A barátnője a másik szobában aludt. Az éjszaka sokáig beszélgettek. Már több órája aludhattam, mire ők is lefeküdtek.

Nem múlt el, mondtam.

Rábeszélt, hogy menjek el az orvoshoz, itt most más nem segíthet. Ennek ellenére délelőtt még jártam egyet, hátha mégis a mozgás.

Aztán megebédeltünk, Noémi kikísérte barátnőjét a buszhoz, én pedig elmentem az orvoshoz.

A doktornő megnyugtatót, hogy van ez így, ő is átesett már hasonlóan, vigyázni kell rá. Fölrít egy fájdalomcsillapítót és egy izomlazítót. Soha nem bíztam a kémiában, most mégis megnyugvást hozott, hogy csak ennyi. Ráségítünk a testnek a gyógyulásra.

Otthon ügyel-bajjal széthúztam a bútorokat a nappaliban, leterítettem egy pokrócot a padlóra, párnát dobtam a fejrészhez, és a doktornő tanácsát követ-

ve keményre feküdtem. Magamhoz húztam a tévékapcsolót és bekapcsoltam a tévét. Az EB elődöntői mentek. Ez kell nekem, meccset nézek és gyógyulok.

A padló egyre keményebb és kényelmetlenebb lett, nem tudtam oldalra fordulni, mert akkor nem láttam a tévét. Aztán kikapcsoltam, nem érdekelt. Ott feküdtem a nappaliban a földön. Soha nem láttam még innen a bútorokat, a házat. Egy pillanatra kívülről láttam magam, és borzasztóan nevetségesnek tűntem a padlón fetrengve. Nem vagyok normális, ha ezt csinálom, gondoltam, és föltápáskodtam.

Levettem a polcra egy könyvet, aztán visszatettem. Nem tudtam magammal mit kezdeni. Ülni nem esett jól, végül újra bekapcsoltam a tévét és visszafeküdtem a padlóra, elvégre, bármennyire is nevetséges, az orvos javasolta, tehát jót fog tenni.

Hallottam, amikor Noémi megérkezett. Benyitott.

Noé, te mit csinálsz ott, kérdezte. Elmeséltem az orvos tanácsait.

Teltek a napok, az EB-n egyre több csapat búcsúzott el a továbbjutástól, én pedig feküdtem, és semmit nem változott az állapotom. Bejelentkeztem egy szakorvoshoz, vagy ahogy mondani szokták, beutaltak. Nyugtalan voltam, épp aznap fogadott, amikor este fölgördült a függöny, és előadták a darabomat. Szerettem volna ott lenni.

A doktornő kis gyöngyöket hordott a hajában, olyan volt, mint egy popsztár és egy erdei tündérmanó keveréke. Fölfeküdtem az asztalra és megvizsgálta a reflexeim, ahogy azt már más is megtette. Rendben voltam. El fog múlni, rendbe jön, de azért ejtsünk meg egy röntgent. És ha még elérjük az előadást, nyugodtan utazzunk el a fesztiválra.

A rendelő előtt az utcán álltunk.

Hm, mi legyen? Menjünk?, kérdezte Noémi. A fájdalom addigra már állandósult, s ahogy napokon át viseltem, gyűrte az idegeimet, fáradt voltam, és nem láttam a felépülésem végét.

Nem, nem megyünk, mondtam. Hallottam a közönség elhaló tapsát, és közben éreztem a kízó fájdalmat, és láttam a fájdalomtól eltorzult arcomat. Bármilyen jól is sikerül a bemutató, nem tudtam volna örülni neki. A bukásnak még kevésbé. De leginkább a közöny viselt volna meg. Maradtunk.

A röntgenre heteket kellett várni, Noémi nem bírta nézni a szenvedésemet. Valahogy, mindegy, hogyan, segíteni akart.

Még évekkel ezelőtt jártam egy csontkovácsnál, aki az akkori derékfájdalmamtól szabadított meg. Egy csontváz volt a szobájában kifüggesztve, azon magyarázta el, hogy mi bajom. Összetörte és megnyújtotta az izmaimat. Olykor úgy éreztem, szétszakítja az ínszalagokat, összetöri a csontjaimat, beroppantja a mellkasomat és kicsavarja tőből a lábam. Potyogott a könnyem és hangosan nyüszítettem, róla pedig folyt a víz, dolgozott. A kezelés után azonnal jobban éreztem magam.

Akkor már ülni nem tudtam, vagy csak nehezen kitartott önuralommal. A lábam folyamatosan fájt, mint egy permanens fogfájás a lábban. Próbáljuk meg a csontkovácsot, mondta Noémi, és rövid gondolkodás után beleegyeztem. Fölhívta telefonon, időpontot egyeztettek.

Másnap reggel Noémi kiállt a kocsival a garázsból. Megpróbáltam beülni az első ülésre, de nem ment. Ezt így háromszáz kilométeren keresztül nem bírom elviselni. Noémi kihozta a kispárnámat és befeküdtem a hátsó ülésre, zoknis talpamat hol az ablakba raktam, hol magam alá húztam. Így zúgtunk háromszáz kilométert az autópályán.

Amikor megérkeztünk a csontkovácshoz, kifejezetten jobban éreztem magam. Még az is megfordult a fejemben, hogy nem megyek be. Jól vagyok, semmi szükség arra, hogy megint összetörjön. De hát ezért utaztunk ide. Nevetséges lenne hazamenni, és pár nap múlva, ha újra rosszul érzem magam, visszajönni. A gyúrás tízezer forint volt. Fontosabb dolgokra ekkor nem is költhettem volna.

Újra megdolgozott. Elmondta ugyanazokat a dolgokat, mint évekkkel ezelőtt, de a gépies ismétlés miatt már nem éreztem magam biztonságban nála. A csontváz riasztott. Láttam magam belül, mégsem értettem, hogy valójában mi történik velem. Hogyan lehet ebből kijönni? Hogyan lehet egy hetek óta tartó fájdalmat megszüntetni? Mert nyilvánvaló volt, hogy a test öngyógyító funkciói ez esetben már nem működnek.

Hazafelé újra háromszáz kilométer a hátsó ülésen. Akkor már sötét volt. A hold vékony sarlóját láttam az égen. Ez az év a hülye pozitúrák éve lesz, gondoltam. Nem beszélgettünk. Noémi néha megkérdezte, jól vagyok-e. Jól, mondtam, és megpróbáltam aludni.

Késő este értünk haza, azonnal ágyba feküdtem. Ürítenem sem kellett. Addigra már alig ettem valamit. Nem ment le falat a torkomon a fájdalomtól. Nem kívántam, csak a fájdalomcsillapítót. Ahogy kiment a hatása, újabb szemet vettem be, nagyjából négyóránként.

Másnap nagyon rosszul voltam, az idegeimet teljesen fölőrölte a fájdalom. Éjszaka sem tudtam már rendesen aludni, pedig mindig az éjszakáktól vártam a megváltást, az enyhülést.

Noémi friss zöldborsólevest főzött, az illata beszállt a hálószobába. Kínzott az illata. Aztán fél egykor kibotorkáltam ebédelni. Leültem az asztalhoz, Noémi meghűtötte a levesemet. Leültem a székre és megpróbáltam enni. Egy kanállal lement, de nem bírtam tovább ülni, föl kellett állnom, úgy kevésbé kínzott a fájdalom. Noémi tartotta elém a tányért, kanalaztam. A kezem remegett, a könnyeim a levesbe potyogtam, alig bírtam szétrágni a zsenge borsószemeket. Néhány kanál után föladtam. Noémi megpróbált etetni, de nem kívántam. Visszafeküdtem az ágyba és bevettem egy fájdalomcsillapítót.

Igy telt el a hétvége. A hét elején átmertünk a kórházba, ahol megcsinálták a röntgenfelvételt. Gépies mozdulatok a lefüggönyözött szobában. Megint a kocsi hátsó ülésén feküdtem, néztem a zöldülő lombokat. A fejem fölött lehúztam az ablakot, hallgattam a madarakat, arcomba vágott a friss, kora nyári szél. Arra gondoltam, majd a röntgenfelvétel mindent tisztázni fog, és ki fog derülni, hogy nincs szükség műtetre. Bár egyre kevésbé hittem, hogy más úton megszabadulok a fájdalomtól. Olykor már kívántam is, hogy halljam a döntést, ami majd enyhülést hoz: kés alá kell feküdni.

Egy újabb hét telt el. A röntgen kiértékelése szabadság miatt húzódott. Közben jöttek a hírek, hogy a közönség szerette a darabot. Őszintén szólva nem érdekelt.

A kálváriám végét akartam, ha úgy tetszik, a tragédiám végét. De valahogy az istennek se akart átcsapni komédiába, nem ment olyan könnyedén, ahogy a színdarabokban szokott.

A röntgenfelvételt egy harmadik rendelőben értékelte ki a doktornő, mivel egyszerre több helyen is dolgozott. Órákon keresztül álltam az ajtó előtt, a tömeg nőtt, és jött a hír, hogy a doktornő még nincs bent, mert az előző munkahelyéről késik. Fölhívtam Noémit, aki odalent várt. Nem voltam ura a döntéseimnek, ezért meg kellett kérdeznem, itt hagyhatom-e a francba az egészet. Hazamentünk. Addigra megtudtam, hogy a röntgen semmit nem mutat ki.

Újra hétvége jött. Zokogógörcsök jöttek rám a fájdalomtól, kínlódtam és nyöszörögtem, a hangok valamelyest enyhítették, tompították, elfedték az idegek és izmok villámszerű rángatózását. Kértem Noémit, hogy csináljon valamit, mert nem bírom tovább. Könnyörögtem. Tudtam, mennyire kínozza a tehetetlenség. Fölhívta az ügyeletes orvost, hogy jöjjön ki, és ha mást nem is tud, adjon fájdalomcsillapító injekciót. A telefont az asszisztense vette fel, azon keresztül üzent az orvos, hogy nem fogok belehalni, ő most nem ér rá. Cserbenhagyott. Se a düh, se a bosszúvágy nem érte el a fájdalomküszöbömet.

Délutánig két fájdalomcsillapítót vettem be, de már nem volt hatása. Enni sem ettem, csak kevés vizet ittam, amit azonnal kiizzadtam.

Noémi betuszkolt a kocsiba és átvitt a kórházba, ahol a röntgent készítették. Az ambulanciáról fölküldtek a megfelelő osztályra, ahol széttárták a karjukat, hétvége van, nem tudnak segíteni. Gyerünk innen, gyerünk innen a francba, üvöltöttem a kiszolgáltatottságtól Noéminek. Ha már a kórházban azt mondják, látva a szenvedésemet, hogy nem tudnak segíteni, akkor itt vége van. Berángattam Noémit a liftbe, aki képes lett volna elverni az ápolókat. De pontosan tudta, ez nem old meg semmit.

Visszamentünk az ambulanciára, ahol egy fiatal arab orvos jelent meg. Magsajnál, és adott egy lórúgást. Úgy másfél órára fellélegeztem.

Hétvége volt, délután, napsütés a kórház parkolójában. Járkáltam az autó körül és rugdostam a kavicsokat. És akkor Noémi elmesélte, hogy az édesapján egy kiváló orvos segített magánpraxisban.

Megvan a száma? Noémi hosszan kereste a telefonjában. Megvan. Hívd föl, mondtam. Noémi hívta. Kicsöngött. Hosszú, kínos hallgatás, biztosak lehettünk benne, hogy nem veszi föl hétvégén. És mégis fölvette. Noémi előadta az állapotomat, megbeszéltek mindent. A kocsi tetejére támaszkodva füleltem, próbáltam kivenni, mit mondhat. Két nap múlva fogad, délután.

A fájdalom továbbra is kínozott, de éreztem, elmozdultunk a holtpontról, miközben egyre biztosabb lettem abban, hogy itt valami drasztikus beavatkozás-ra lesz szükség, ez már magától nem fog rendbe jönni.

Átvészelttem azt az egy napot, aztán reggel indultunk. Újra 300 kilométer a hátsó ülésen fekve. Elfásultam, kiégtem a fájdalomtól, amely már nem tudott meglepetésekkel szolgálni, mert az életem része lett. Indulás előtt megkértük a doktornőt, aki először vizsgált, és a padlón fekvés gyógymódjával kúrált volna, hogy adjon egy nagy adag fájdalomcsillapító injekciót. Megkaptam. Cserébe kapott néhány szép könyvet.

Amikor megérkeztünk, az orvos javaslatára megpróbáltuk délelőtt elintézni az MRI-vizsgálatot. Azt mondták, három hét múlva. Kezdtem újra belefáradni, végérvényesen föladni. Hiába kértük, hogy nem állunk sorba, kifizetjük, a válasz elutasító volt. Aztán, ahogy ez erre felé szokás, valaki rájuk dörrent, és a felvétel pillanatok alatt elkészült.

A gépben fekve erős klausztrofóbiás rohamok törtek rám. A kezemben volt a gomb, amivel jelezni kellett, ha rosszul vagyok. Többször elindult a reflex-mozdulat, hogy megnyomom, miközben fejben üvöltöttem magammal. Ne, ne csináld, ez a gyógyulásod része! Ki kell bírnod, különben úgyis újrakezdik, más-hogy nem fogják kideríteni, hogy mi bajod. Ne gondold arra, hogy koporsóban fekszel, arra gondold, hogy áramlik a gépben a friss levegő! Lélegezz és lazíts!

Bejelentkeztünk a magánpraxisba, várni kellett. Noémi leült a váróteremben, én az utcán sétáltam egy harminc méter hosszú szakaszon. Az autók az orrom alá csapták a port, a lámpánál túráztatták a kocsikat. Noémi végre kiszólt, hogy mi jövünk. Bementem, igyekeztem megérteni, amit az orvos mond, hogy a lehető legpontosabban föl tudjam mérni a kockázatot, és azt a megoldást válasszam, ami a legmegfelelőbb számomra. Nem ment könnyen, a koncentrációképességem másodpercenként esett szét és másodpercenként szedtem össze. Torna vagy egy bizonyos doktor úr, aki nagy tekintély a szakmában, ő dönthet az operációról, és ha kell, el is végzi. Torna? Csodálkoztam. Abban ösztönösen biztos voltam, hogy a torna ezen már nem segít.

Az orvos délután fogadott, mert általában délelőtt műtött. Barátságos férfi volt, akit már messziről szimpatikusnak találtam. Szerény, higgadt és magabiztos volt. Megvizsgált. Kiderült, hogy a bal lábam lábujjaiban már nincs erő. Most vettem csak észre, hogy ugyanezt a vizsgálatot a doktornő is elvégezte a lábamon, de ő nem vette le a szandálat, vagyis nem érzékelhette, hogy megindult a bénulás.

Aztán az orvos megnézte az MRI-felvételt, és néhány mondatban összefoglalt. A sérv, vagyis a porckorong kiszakadt, a gerincből kifutó, összenyomott idegek hamarosan elhalnak, és a bal lábamat soha többé nem tudom mozgatni. A műtétet mielőbb végre kell hajtani, mert még így is nagy az esélye, hogy visszamarad némi ügyetlen lábmozgás. És mutatta, hogy fogom húzni és csapni a lábamat.

Két dolog jutott eszembe. Az egyik, hogy talán soha többet nem fogok tudni focizni. Azt reméltem, ha vidékre költözzünk, újra focizzunk. Ki is néztem, nem messze a házunktól, egy kis füves pályát, ahol a két fiammal kikapuzunk majd. A másik gondolatom az volt, ha a doktor úr azt javasolja, hogy két héten át vascsővel kell verni a fejemet, mert attól elmúlik a fájdalom, azonnal beleegyezem. Ehhez képest a műtét semmiség.

Kockázat?, kérdeztem.

Mindig van, mondta az orvos, de még nem halt meg és nem bénult le senki a kezeim alatt.

Azt hiszem, nevettem. Életemben először kerültem olyan processzus elé, amellyel kapcsolatban szóba kellett hozni a halált. Azért azt nem éreztem, hogy benne van a pakliban. De az életre szóló tolokocsit és mankózást szívesen elkerültem volna.

Nem sokat lacafacáztunk, fölvettek a kórházba. Levetkőztem és beraktam a ruhámat egy szekrénybe. És akkor kicsúszott a lábam alól a talaj. Elbizonytalanodtam. Elindultam egy olyan úton, amin most már nem én szabom meg sem az irányt, sem a tempót. Kiszolgáltató voltam. Eddig is annak éreztem magam, de most lettem félreérthetetlenül az. Öt beteg közé befeküdni hatodiknak.

Szerencsére nem sokáig kellett ezen gondolkodnom, azonnal nyugtatót és fájdalomcsillapítót kaptam. Az ágy mellett, a kis szekrényben elhelyeztük a nélkülözhetetlen tárgyakat, szappan, törülköző, fésű, fogkefe, fogkrém, majd elbúcsúztunk Noémival. Az ablak mellett kaptam helyet, ahonnan az eget láttam. A szemem megtelt könnyel, de féltem, hogy meglátják.

Mikor fölébredtem, már sötét volt odakint. A mellettem fekvő férfi folyton kijárt dohányozni, áporodott füstszag áradt róla. Egy másik férfi három telefonhívást kapott vacsoráig, és mind a háromszor ugyanazokkal a szavakkal és mondatokkal ecsetelte, hogyan esett le a teherautóról, rá a farokcsontjára. És akkor még nem tudhattam, hogy ezt száz másik telefonhívás követi az elkövetkezendő napokban.

Az erős fájdalomcsillapító hatott, már csak tompa nyomást éreztem a lábamban, egyre biztosabb voltam benne, hogy itt célba érek. De ehhez vajon miért kellett ezt az eszelős utat bejárnom? Hogyan lehetséges az, hogy egy ennyire egyértelműen kimutatható – én is láttam a felvételt –, kiszakadt sérvet nem diagnosztizálnak azonnal és helyesen? Akkor hát ez lehet az a bizonyos egészségügyi útvesztő, amiről eddig csak hallomásom volt.

Furcsa volt látnom, mennyire megváltozott számomra a világ. Ha eleddig azt hallottam, hogy gerincműtét, kivert a frász. Belenyúlni a gerincbe, ahol mikroszkopikus méretű idegpályák futnak, köztük a libidómat irányító idegpálya is? Márpedig minden jel arra mutatott, hogy most már ez az én történetem. Nem éreztem kétségbeesést, már nem kívülállóként hallottam a gerincbe való sebészi beavatkozásról. Fölvettem a történetem.

Másnap reggel korán volt ébresztő. A takarítónő fölmosta a kórtermet, letörölgette az ágytámlát. Jött a reggeli, a vizit. Óvodai és katonai emlékek sora tolult elő a kancsóból kiöntött teától, a korai keléstől, a tisztaságtól és fegyelmezettségtől. Újra a régi technikámhoz folyamodtam, és előreszaladtam az időben. Lesz majd egy olyan időpont, amikor mindez már csak emlék. Ezt mondtam magamnak a hadseregben is, és tessék, harminc év távolából nézek vissza rá.

A fájdalommal együtt járt, hogy elszaladt a vérnyomásom. Otthon a rendelőben 230-at is mértek. Mondtam, nem érzek semmit. Itt sem tudták 180 alá húzni, de azt mondta az orvosom, a műtét szempontjából nem érdekes. Általában nyelv alá fújt sprével próbálták lehúzni. Egy alkalommal, mikor a számba fújta az ápolónő, épp megszólították, elfordult a spray-vel együtt, csupa vérnyomáscsökkenő lett az egész arcom.

Aztán megjött az altatóorvos, egy meglepően fiatal srác, aki mindent elmagyarázott. Azt is, hogyan fogják kikanalizni a csigolyák közül a kiszakadt porcot, s aztán hogyan fog összezsugorodni ez a két szabad csigolyavég. Már rá akartam szólani, hogy kösz, én ettől rosszul szoktam lenni, de nem mondtam semmit. Tudni akartam mindent, és ez erősebb volt a szokásos vér- és belsőszegénynél.

Hétvége következett, amikor nem hajtanak végre műtétet, csak ha életet men-
tenek vele. Az orvosom ennek ellenére bejött, és megnézte a lábam, változik-e a
bénulás mértéke. Úgy tűnt, állandósul a lábujjaim gyengesége, és nem növekszik.
Oda volt rám figyelve. Bár nem tudtam eldönteni, hogy valós és kölcsönös szim-
pátia működik közöttünk, vagy csak az orvosi rutin. Ma már tudom, hogy ez az
ő élete: az orvos, aki szavakkal és a jelenlétével is gyógyít.

Noémi szombaton behozta a laptopomat, és egy állítható étkezőasztalon
magam elé húztam az ágyban. Még négy-öt rész volt hátra az öt éven át írt soro-
zatomból. Be kellett fejeznem, nem hagyhattam félbe az utolsó pillanatokban.
Összeszedtem minden gondolatomat, és próbáltam a könyvre koncentrálni, az
öt évre, arra a módszerre, amellyel apránként írtam az emlékszilánkjaimat egy
hatalmas szerkezetbe rendezve. Az orvosom megjegyezte, hogy meglepően nagy
betűkkel írok. Az állapotomhoz képest a látásomra nem kívántam panaszkodni.

A hétvége eltelt, a kórházi koszt borzalmas volt. Csupa olyat ettem, amit
otthon soha. Noémi hozni akart ebédet és vacsorát, de abban maradtunk, hogy
ez most nem lényeg, egyébként is alig ettem valamit. De az főleg barack volt.
Merthogy a mellettem fekvő férfinak barackosa volt, a felesége kilószámra hozta
be neki, az öregnek meg már a könyökén jött ki a sok barack, átjászotta nekem
a gyümölcsöket.

A szobában nagyjából mindenkinek ugyanaz volt a baja, sérv. Kinek első, kinek
sokadik, mert nem sikerült az első műtét. Látnom kellett, hogy elindultam egy
olyan úton, amelynek nincs vége, és nem lehet róla letérni. Az orvosomtól meg-
kérdeztem, mennyi esélyem van a teljes gyógyulásra. Most már tudom, hogy ez
esetben nincs teljes gyógyulás. Az orvos azt válaszolta, hogy húsz százalék múlik
a műtéten, nyolcvan pedig rajtam, hogy a későbbiekben milyen életminőséget
érek el. Azt gondoltam az úgynevezett visszaesőkről, hogy nem vették komolyan
ezt az arányt.

A mellettem fekvő férfi nem is tehetett. Dolgoznia kellett, még hozzá fizikai
munkát. Nem kímélhette magát.

Nem tudtam elképzelni, hogyan fogja átrendezni az életemet, pontosabban,
hogyan kell majd átrendezni ahhoz, hogy a nyolcvan százalékot maradéktalanul
hozzátegyem. Férfi voltam, aki kivált bízott a fizikai erejében.

Volt egy gyerekkori barátom, aki majd egész életét tolokocsiban töltötte, végül
szabályosan megfulladt az izomsorvadástól. Sokat beszélgettünk gyerekkor-
omban, a gondolkodásom irányait javarészt neki köszönhetem. Hat évvel volt
idősebb nálam, és most én kilencel több, mint amikor elment. Szánalmas volt
magamra gondolni úgy, hogy közel állok ahhoz, hogy megismerjem azt a toló-
székes életet, amiben ő részesített.

Vasárnap fölkészültünk a hétfői műtetre. Este már nem ehettem semmit. A mel-
lettem fekvő férfi is koplalt, másnap ő is ment a „kés alá”. Teherautós barátunk az
ötvenedik telefonnál tartott, kíméletlen precizitással ismételte a történetét. Aztán
egy öreg férfi rászólt, hogy legalább egy kicsit színezz, változtasson valamit, mert
már nagyon unja az ügyetlen mozdulatokat, amelyek miatt a földre zuhant.

Közben egyeseket hazaengedtek a szobából, cserélődött a társaság. Volt, aki már
a műtét utáni napon pakolt, mintha egy komolyabb foghúzáson esett volna át.

Vasárnap éjszaka nem tudtam aludni, pedig volt bennem elég nyugtató. Reggel ismét megvizsgáltak, lázmérés és a szokásos, hasfalba adott injekció, amely a vérárvadást gátolta. A kisöreget aznap elsőként vitték el mellőlem, őt egy másik orvos műtötte. Nekem azt mondták, várjak, a doktor úrnál én leszek ma az utolsó.

Feküdtem, és néztem az eget, arra gondoltam, néhány óra múlva megszabadulok a fájdalomtól, mert bár jóval kevésbé éreztem, azért ott lüktetett a lábamban az árammal járt acélhuzal.

A nővérek váltásban dolgoztak, precíz és kitartó munkájukat csodálattal néztem. Tele volt rutinnal és egyben odafigyeléssel. El nem tudtam képzelni, micsoda erő dolgozik bennük. Egy életen át ápolják a beteg, panaszkodó és magatehetetlen embereket. Minimálisra csökkentettem a közöttünk folyó párbeszédet, nem szólaltam meg fölöslegesen, hogy ne terheljem őket. Ellenben a teherautós, aki gipszágyban feküdt, férfiassága nullpontján, folyton pajzán megjegyzésekkel frissítette maga körül a levegőt. Olykor elkélt volna neki egy oktató nyakleves.

Már elmúlt tizenegy óra, még mindig nem kerültem sorra. Aztán elmúlt dél is. Sejtettem, hogy hiábavaló a várakozásom. Ennek ellenére megkönnyebbülést éreztem, hogy mégsem, mégsem kerülök kés alá. Üzent az orvos, hogy az elhúzódo műtét miatt ma már nem, holnap fogok sorra kerülni. Aztán meglátogatott, váltottunk pár szót, azt mondta, gyakran van ilyen, rendben lesz minden.

Nem kívántam az ebédet. Csak azért ettem, mert este majd megint fölkészülök a műtetre, és nem lesz vacsora. A kényszerű fogyókúra nem állt távol a szándékaimtól. Időközben visszahozták mellém az öreget, émelyegve ébredt az altatásból. Aztán kiment dohányozni. Hát, ez az a bizonyos nyolcvan százalék, ami néhány órával a műtét után egyből ötvenre csökkent. Nem kelhetett volna fel. Ettől kezdve figyeltem a többiek viselkedését, hallgattam a történeteiket, hogy tanuljak belőlük.

A szomszédom dohányozni ugyan kiment, de végére nem. Az illatos kacsa rám tátotta a száját. A teherautós gipszben fekvő a fekvő szarás kényszerű művelésével tett rám nagy hatást. Egy hete tartogatott bélsarat ürített. El nem tudtam képzelni, hogyan fogom szemérem nélkül használni ezeket az eszközöket, ha sor kerül rájuk.

Este elővettem a füzetemet, amit Noémi hozott be, hogy a rám szabadult rengeteg időben esetleg följegyzéseket készítek. De olyan mélyen benne voltam a történetben, hogy onnan nem hallatszottak ki se szavak, se hangok. Nem volt tudásom miről írni. Aztán mégis fölírtam a lap tetejére, hogy kórházi versek. Összesen ezt a két sort jegyeztem föl: Nem baj az, ha az ember kába / Legalább nem kell menni munkába.

Igen, végre fölszabadultam a nyomás alól, végre nem volt jövőm, ami rajtam múlt volna. Nem kellett dolgoznom és határidőket betartva szüntelenül működtetni a megélhetésgyárat. A kiszolgáltatottságom a betegségeimre helyezte át ezt a terhet, amihez foghatót már hosszú évek óta nem éreztem. Beteg voltam, aki segítségre szorult. A test védekezik így a teljes kimerülés ellen? De az én eszemben, azt hiszem, annak ellenére, hogy jólesett, nem ez történt.

Reggel megjött értem a beteghordó, vagy talán az altatóorvos lehetett, már nem emlékszem pontosan. Az ágyam kerekein kikapcsolta a fékeket, és ágyastól kitolt a szobából. Pillanatok alatt történt, mintha a huzat vitt volna ki a szobából a széles ajtón át. A folyosón néztem a fejem fölött elfutó neonokat, ahogy a kórházszorozatokban láttam. Begördültem a liftbe, elindultunk.

Noémivel megegyeztünk, hogy nem fog bejönni közvetlenül a műtét után. Nem tudtam, milyen állapotban leszek, nem kell így látnia.

A liftből kitoltak egy hosszú folyosóra, a végén parkolópályára állítottak, ott vártam a soromra. Halovány félelemérzet kerített hatalmába, de a nyugtatók nem engedték a felszínre. Aztán betoltak a műtőbe és fölfektettek az asztalra, rám kapcsolták az altató infúziót és vártam. Azt gondoltam, majd rebegő szemhéjakkal alszom el, mint a filmekben. Beépül az ember emlékezetébe ez a rengeteg filmkocka, és később már nem tudja eldönteni, hogy ezek valós emlékek-e. Az álom ütésszerűen állt be.

Úgy aludtam el, ahogy mindig szerettem volna, semmi forgolódás és piszmogás, bumm, és alszol.

A műtét előtti napokban megfordult a fejemben, hogy nem ébredek föl az altatásból, és az utolsó képem a világról egy műtő képe lesz. De úgy voltam vele, mindegy, mi az utolsó kép, mert már nem én irányítom a dolgokat. Úgy tűnt, már nem tartozom felelősséggel az életemért. Ha elromlik valami, már nem én rontom el.

A halál gondolata testközelbe került, és elmúltak a félelem rettegési fokozatai. Valójában vonzónak találtam a halált. Úgy éreztem, ha a megfelelő úton juthatok el hozzá, akkor a barátom, az én természetes és az életemmel harmóniában lévő változásom. Bár lehet, hogy csak a nyugtatók tompították el az ösztönszerű félelmeket.

Arra eszméltem, hogy tolnak a folyosón, és atomjaimban érzem rosszul magam. Ehhez képest a delíriumos másnaposság kutyafüle. Mintha az életbe való visszatérés fullasztó és bénító émelygése ellen küzdenék. És egyszer csak azt láttam, hogy Noémi ott áll mellettem. A megbeszéltek ellenére azért jött be, mert hozott egy szivacsot, legyen mivel lemosni a testem.

Rosszul vagyok, nagyon rosszul, mondtam. Minek jöttél ide?

Fehér voltam, mint egy hulla, mesélte később Noémi.

A mai napig nem tudok elszakadni attól a gondolattól, hogy nem csupán az altatásból való ébredés kínjait éltem át, hanem történt velem valami más is. Mintha annak kinszenvedését élném át, amikor vissza kell térni a testbe. A buddhista meditációk lényege, hogy elszakadj a testélménytől, az énélménytől. Most mintha megtörtént volna velem ez az elszakadás.

Noé, én téged még ilyen hullának soha nem láttalak – ma is visszhangzik a fejemben ez a mondat. Hulla voltam az ő szemében is.

Visszatoltak a helyemre, a kábulat okozta émelygés nem szűnt. Tudtam, az időnek kell múltnia, elaludtam. Mikor fölébredtem, valóban jobban voltam. Hosszú hetek után most éreztem először, hogy a lábamból kihúzták az acélsodronyt. Áram nem járt benne, csak a tok helye bizsergett. Egy kisebb üreget, barlangot vájt a lábamba, combtőtől a bokámig.

Estig többször elaludtam. Alkonyatkor használtam a kacsát. Beledugtam a farkam a műanyag lyukba és pisiltem. Meleg lett az edény fala, így maradtam egy darabig, csak később csengettem az ápolónőnek. Beleandalodtam a gondolatba, hogy túl vagyok rajta. Túléltem. Már nem éreztem fájdalmat. És egy csigolyaközi porckorongom örökre elhagyott.

Estig teljesen kialudtam magam, és még csak nem is sejtettem, hogy életem legpokolibb éjszakája vár rám.

Szétfeküdtem a hátamat. Szerettem volna megfordulni, de nem bírtam saját erőmből megmozdulni. Az izmok, amelyek a derekamat mozgatták eddig, irányíthatatlanná váltak. Hiába koncentráltam, nem bírtam megmozdulni az ágyban. Szégyenérzet gyötört, nem tudtam eldönteni, hogy ezt ki kell bírnom reggelig, vagy kérhetek segítséget. Végül csengettem az éjszakai ápolónőnek. Megfogta a vállamat és a fenekemet, és megfordított. De nem telt bele öt perc, ez a pozitúra is kényelmetlenné vált. Félve attól, hogy fölszakítom a sebet, valahogy mégis visszagörgettem magam hanyatt fekvésbe. Így maradtam pár percig, aztán megint csöngettem az ápolónőnek, hogy most fordítson a másik oldalamra. Megfordított. Altatót kértem, de nem adhatott. Azt mondta, szűtt a sötétben, műtét után tisztának kell maradni, hogy a test a legkisebb reakciójával is jelezni tudjon. Könnyörögtem, mint egy narkós, hogy csak egy fél szemet, de nem kaptam. Többször nem csengettem ki, önerőből szenvedtem végig az éjszakát. Abban bíztam, ha talán teljesen elzsibbadok, elalszom. Hajnalban aludtam el, már világosodott. Aznap éjjel volt a júniusi napforduló, a legrövidebb éjszaka.

Reggel beindult a kórházi gépezet, ébresztettek az ápolók, az éjszakást leváltotta a reggeles. A műtéthez kórházi hálóinget kaptam a saját pizsamám helyett. Kellemes viselet volt, később úgy kértek meg rá, hogy most már a sajátomat viseljem.

Megkaptam az injekciót a hasamba, majd jött az ápolónő a lavórral és elkérte a szivacsomat, amit Noémi hozott be tegnap. Meztelenre vetkőztetett és végigmosta a hajlataimat. A heréimet megemelve a szivacs sarkával mosta át a lábam közét. Nem tudtam nem arra gondolni, hogy a magatehetetleneknek jár ez a gondoskodás, tehát magatehetetlen vagyok. Egy férfi, aki még férfiként gondol magára, de már mosni kell a heréit.

A reggeli jólesett. Az orvosi viziten azt mondtam, jól vagyok. A lázgörbém rendben volt, a vérnyomásom lement. Az éjszakáról nem szóltam egy szót sem. Nem kérdezték, tehát nem tartozhatott a diagnózishoz.

Kerestem a kacsát, de nem értem el, takarítás közben arrébb csúszott. Szóltam az ápolónőnek. Magas, erős, testes asszony volt, aki mindig azzal zárta le a beteggel folytatott vitát, hogy „hát akkor miről beszélünk?”. Egy idő után visszhangzott a fejemben ez a mondat, lévén semmiről nem beszéltem. Én nem.

Megkértem, adja közelebb a kacsát. Mire ő: ki kell mennie a vécre! Nem hogy járni lehet másnapról, de kötelező. Megtanított úgy fölülni, hogy a lehető legkisebb terhelést kapja a gerincem.

Végre ültem. Tele voltam félelemmel, nem ismertem rá a mozdulataimra. Megfogtam a nő karját, és mindenre elszánva magam, fölálltam. A nő türelmesen szuszogott mellettem. Nem mertem elindulni. Két egymásra hegyével állított

gúlának éreztem a testemet, amely gúlán egymás csúcsán egyensúlyozva állnak. Az alsó testem volt a gúla alja, a felső testem pedig a felső. A csúcspont, ahol a kúpok érintkeztek és egyensúlyoztak, a gerinccsigolyák azon találkozási pontja, ahonnan a porc eltávozott.

Csoszogva indultam el. Az izmaimat sem tudtam úgy irányítani, ahogyan megszoktam. Összeviszsa nyeklettem, mint egy részeg. Kábé tíz perc alatt értünk el a végéhez. Ott megkért az ápolónő, engedjem el a karját, mert már nem érzi. Elszorítottam az ereket, belilult a kézfeje.

A végében, az ápolónő utasítása szerint, fölraktam a végékagylóra a magasító emelvényt, hogy ne kelljen mélyre ülnöm. Királyi trónus volt. Megkönnyebbültem, hogy nem kellett ágytálat használnom. A falba csavarozott korlátba kapaszkodva tértem vissza az ágyba.

Megfigyeltem, hogy a frissen műtöttek gerincéből egy cső lógott ki, amin a seb-
vadász távozott. Nekem nem volt ilyen csövem, valami más módszerrel operáltak. Vizitek idején megnézte az orvos a leragasztott sebet, rendben találta. Aztán néhány nap múlva levette a ragaszt. Jó ideig nem mertem kitapintani. Amikor először hozzányúltam, éreztem a madzagot. Olyan volt, mint ahogy a sütni való hurkát kötik el a végén.

Napról napra jobban éreztem magam. Reggelente megvártam, amíg lemegy a zuhanyzóról a sorban állás, és föltakarítják. Csak utána zuhanyoztam precízen kidolgozott koreográfia szerint.

Az első fürdés nehezen leírható fölszabadulást okozott. Önálló életre keltem. Azt gondoltam, visszatérhetek a régi történetembe. Akkor még fogalmam sem volt róla, hová lesz belőlem az a férfi, aki kiváltképp bízott a fizikai erejében, még ha nem is volt izomkolosszus.

Megkezdődtek a gyógytornák. Lábemelés, karemelés. Ezek a sporthoz, edzésekhez szokott embernek kiábrándítóan egyszerű tréningnek tűntek. De amikor Noémi észrevette, hogy milyen vékony lett a lábam, és ezalatt a pár hét alatt az izomzatom egy jelentős részét elveszítettem, megértettem, hogy mindent előlről kell kezdenem. Föl kell építenem egy másik személyiséget és egy másik testet. Akiben eddig a lelki szelídséghez a testi duhajság párosult, most megbillentve az egyensúlyt, a testi és lelki szelídség együttesében kell önmagát elhelyezni.

A gyógytornán kaptunk egy kis füzetet, amelyben leírták a javasolt mozgásformákat. Leírták, hogyan emelhetünk és mennyit, hogyan üljünk, melyek a megfelelő testtartások. És egy passzus a szexuális gyakorlatokkal is foglalkozott. Olyan pozitúrákat ajánlott, amelyek a gerinc számára nem megterhelőek. Eszembe jutott, hogy a fájdalom okán hetek óta nem volt merevedésem, de ahhoz képest, hogy megszabadultam a fájdalomtól, nem tartottam elfogadhatatlannak a korlátaimat.

A folyosón elsétáltam a szekrény mellett, amiben a ruháimat tudtam. Aztán kisértáltam a kerengőre, és minden nappal egyre több kör írtam le, hogy visszaköltözzön a lábamba az erő. Noémit kértem, ha elfoglalt, nem kell látogatnia, rendben vagyok, már dolgozom a 80 százalékon.

Esténként a laptopon fogható tévéműsorral szórakoztattam a társaságot. Meccset néztünk. Általában a második féldőre besötétedett, és a többiek elalud-

tak. Lejjebb vettem a hangot és ráfordultam a képernyőre. Közben bejött az ápolónő, hogy fölmérje az esti gyógyszerigényeket. Már csak én voltam ébren, a szobában sötétség, belefeledkeztem a meccsbe, teljesen kiment a fejemből, hogy kórházban vagyok. Kér-e még valamit?, suttogta az ápolónő. Egy sört, vágtam rá teljes természetességgel, mintha kocsmában, kivetítőn nézném a meccset. Na, gondoltam, gyogyulok.

Az utolsó napokban tudtam meg, hogy a szemközti épület, aminek minden nap percekig elnéztem az architektúráját, a proszektúra. Jeges hullakamra.

Eljött a nap, amikor visszakaptam a ruháimat, és visszaöltöztem civilbe. Nem tudtam megállni, hogy elmondjam az ápolónőknak, mennyire csodálom őket, amiért ezt a munkát végzik.

Noémi odalent várt a kocsival. Újabb 300 kilométer, de ezúttal nem a hátsó ülésen fekve. Elköszöntem az orvostól, akiről tudtam, az élettörténetem része lett.

És aztán otthon elkezdtem dolgozni azon a bizonyos 80 százalékon. Rendszeres tornával, úszással, később kerékpározással. Nyár volt, jó idő. Egyre erősebb lettem, de tudtam, olyan erős soha nem lehetek, mint voltam. Új mozdulatokat tanultam az utcán, a boltban, az ágyban és a vonaton. Hiába kérnek, hogy segítsék föltenni a poggyászt a csomagtartóra, már nem segíthetek. Meg kellett szoknom, hogy másik ember vagyok.

Epilógus

Sokszor megfordul a fejemben, hogy mindezt elkerülhettem volna, még akkor is, ha nem tartom rossznak azt az irányt, amerre a személyiségem változott, mert a változás már régről bennem volt, a testi adottságok változása ezt csak fölgyorsította.

Amiért mindezeket fontosnak tartottam leírni, éppen az, hogy tudom, mindez elkerülhető lett volna.

Ha többet tudok a testemről, és ezzel együtt többet tudok a betegségemről, a kötőszöveti gyengeségről, akkor tudom, hogy nem cipelek súlyos táskákat, tornázom, melegen tartom a derekamat, és egyáltalán, a fizikai adottságaimhoz igazítom az életformámat. Az ember nagyon kevésbé ismeri a testét. Az elektronikus készülékek működéséről többet tud, többet tud az internetről. Nincsenek tethagyományok.

Mindezt elkerülhettem volna, ha a kezdetek kezdetén megfelelő orvosi felvilágosítást kapok. Hozzátevé, hogy amíg nincs baj, nem akar változtatni az ember. Talán én sem tudtam volna. Ennek az írásnak egyetlen célja, hogy megmutassa, mit kell, mit lehet elkerülni. Azért született meg, hogy megtanulj figyelni a testedre. Különbözik marad a 80 százalék, ami végtelen és befejezhetetlen történet. Vagy mondjuk inkább úgy, ahogyan az orvosom mondta: „A teljes gyógyuláshoz hozzátartozik, hogy elhidd: egészséges vagy.”